

ปรับตัว...รับมือ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ปีที่ 1 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม 54

ภาพปกจาก : <http://cdn.theatlantic.com> และ <http://www.environnet.in.th>

Message From ACCCRN - ประเทศไทย

“สารปรับตัว รับมือ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ฉบับที่ 6” ประจำเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม 54 กลับมาพบท่านผู้อ่านอีกครั้ง เพื่อทำหน้าที่เป็นสื่อกลางการนำความรู้และความเคลื่อนไหวด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมารายงานท่านผู้อ่านเหมือนเช่นเคย ท่ามกลางบรรยากาศการฟื้นฟูประเทศภายหลังมหาอุทกภัยที่เพิ่งผ่านพ้นไปซึ่งเป็นบทเรียนที่คนไทยทุกคนต้องจดจำว่า

“เราไม่สามารถควบคุมธรรมชาติได้แต่เราสามารถปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติได้ เพราะเราเป็นเพียงส่วนหนึ่งของธรรมชาติเท่านั้น”

ในฉบับนี้ ACCCRN โฟกัส เสนอข้อมูล “การวิเคราะห์ความเปราะบาง” จากการใช้ “Climate Model หรือ แบบจำลองสภาพภูมิอากาศ” ซึ่งเป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญของการประเมินความเปราะบางของเมืองเชียงใหม่และเมืองหาดใหญ่ ส่วนรอบรู้ ACCCRN มารายงานความคืบหน้ากิจกรรมโครงการฯ และร่วมแสดงความยินดีกับเทศบาลนครเชียงใหม่กับการคว่ำรางวัลจาก UN-HABITAT ในฐานะตัวอย่างที่ดีจากงานวันที่อยู่อาศัยโลก (World Habitat Day) ซึ่งจัดขึ้นที่เม็กซิโก

และร่วมเกาะติดอุทกภัยครั้งใหญ่ของประเทศกับ “น้ำท่วม 54 บทเรียนครั้งสำคัญของสังคมไทย” พร้อมกับข่าวร้อนๆ ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งในและต่างประเทศกับสารพัดจัดมาเล่าจาก ACCCRN

ปิดท้ายกับคำศัพท์น่ารู้ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศใน Did you Know? กับภาษา climate วันละคำ ฉบับนี้ต่อเนื่องจากฉบับที่ผ่านมาเกี่ยวกับคำว่า “Climate Change Scenario” และพร้อมกันนี้ทีมงานขอแนะนำเว็บไซต์ www.hatyacityclimate.org เว็บไซต์ที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางความรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและเฝ้าระวังอุทกภัยของเมืองหาดใหญ่

ท้ายนี้ขอให้ทุกท่านเพลิดเพลินกับสาระภายในเล่มแล้วกลับมาพบกันใหม่ในฉบับหน้ากับการปรับโฉมใหม่รับปีมังกรทอง สวัสดิ์ค่ะ

โครงการเครือข่ายเมืองในเอเชียเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
Asian Cities Climate Change Resilience Network
ACCCRN - Thailand
www.thaicity-climate.org

การประเมินความเปราะบางด้านภูมิอากาศ เมืองหาดใหญ่และเชียงราย

ฉบับที่แล้วเรากล่าวถึงการนำแบบจำลองสภาพภูมิอากาศ (Climate Model) มาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ความเปราะบางของพื้นที่เมืองเชียงรายและหาดใหญ่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เป็นแนวทาง และวิธีการปรับตัวของเมืองจากผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งสร้างยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินโครงการฯ ในพื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การประเมินความเปราะบาง

การประเมินความเปราะบางจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเมืองเชียงรายและหาดใหญ่ นอกจากการคาดการณ์ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ จาก SEA START โดยใช้โปรแกรม PRECIS โดยศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในช่วง 30 ปี 60 ปี และ 90 ปีข้างหน้า รวมถึงนำวิธีวิเคราะห์ทางด้านสารสนเทศภูมิศาสตร์มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดพื้นที่เสี่ยงต่อภัยพิบัติที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการกระจายตัวของกลุ่มประชากรตามความอ่อนไหวในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงแล้วยังมีเครื่องมืออื่นๆ ที่นำมาใช้ในการประเมินอีก ได้แก่

- SLD (Shared Learning Dialogue – SLD) กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และระดมความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ปัญหา ผลกระทบหลัก และแนวทางการแก้ปัญหาในอดีต
- การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อการเก็บข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพและเปิดโอกาสให้ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมพูดคุยสนทนา

เมืองเชียงราย

จากการวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศของเมืองเชียงรายนั้นพบว่าจากที่สภาพอากาศที่เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจะส่งผลกระทบต่อในหลายด้าน และผลกระทบดังกล่าวจะมากขึ้นหากมีการพัฒนาเมืองในอนาคตอย่างไรก็ตามโดยคำนึงถึงความยั่งยืน

1) การบริหารจัดการน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภคของเมือง เมื่อเกิดการแปรปรวนของปริมาณฝน กรณีที่ฝนทิ้งช่วงนาน/แล้ง ฝนที่ตกชุกมากขึ้นในฤดูฝน/น้ำท่วม

2) ภาคการเกษตร ผลกระทบที่เด่นชัด คือ การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิ จะมีผลกระทบต่อการปลูกไม้ผล เช่น ลิ้นจี่ และลำไย ซึ่งต้องการอุณหภูมิต่ำในการกระตุ้นการออกดอก ส่วนปริมาณน้ำฝนที่เปลี่ยนแปลงมีผลกระทบต่อพืชเกือบทุกชนิดโดยเฉพาะพื้นที่การเกษตรที่อยู่นอกเขตชลประทาน เพราะพืชเหล่านี้ หลังจากออกดอกแล้วต้องการน้ำในการพัฒนาผล

3) ภาคการท่องเที่ยว จากแนวโน้มอุณหภูมิสูงสุดและต่ำสุดที่มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว เช่น สวนไม้ดอกเมืองหนาว ส่วนการเกิดภาวะฝนแล้งส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ เช่น น้ำตก การล่องแม่น้ำโขง เป็นต้น ในขณะที่ช่วงหน้าฝนที่มีฝนตกมากขึ้น จะส่งผลกระทบในเรื่องของน้ำหลาก และดินโคลนถล่ม ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเดินทาง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและอันตรายจากการท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวลดน้อยลง

และจากกรณีศึกษาการวิเคราะห์ความเปราะบางจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศบริเวณ ตำบลนางแล ตำบลบ้านดู่ ตำบลสันทรายและชุมชนวัดพระแก้ว พบว่าได้รับความเสี่ยงจากสภาพภูมิอากาศที่มีการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ เกิดภาวะฝนแล้ง ก่อให้เกิดน้ำแล้ง บ่อน้ำผิวดิน และบ่อน้ำบาดาลแห้งขอด ขาดน้ำอุปโภค บริโภค ความผันผวนของปริมาณน้ำฝนก่อให้เกิดน้ำท่วมและน้ำท่วมขัง ได้แก่ บริเวณที่เป็นที่ลุ่ม ได้แก่ พื้นที่ตำบลสันทราย รวมถึงดินโคลนถล่มตามไหล่ทางโดยเฉพาะในพื้นที่ลาดชัน ได้แก่ พื้นที่ข้างวัดดอยจำเมืองข้างศาลากลาง และพื้นที่ชุมชนวัดพระแก้วเกิดดินถล่ม เนื่องจากน้ำหลากในพื้นที่ลาดชันไม่มีพังกั้นดิน ส่งผลทำให้ผู้ที่อยู่ในภาวะเปราะบางของทั้งสองกรณีคือ ผู้สูงอายุและกลุ่มผู้พิการ ที่ไม่สามารถหาแหล่งน้ำสำรองใช้เพื่อดำรงชีวิตได้ และเมื่อเกิดภาวะน้ำท่วมหนักไม่สามารถเดินทางไปสู่พื้นที่อพยพได้โดยง่าย และขาดแหล่งพักพิงอื่นในยามเกิดภัย

การประเมินความเปราะบางที่ได้ทำให้เราเข้าถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนและบุคคล ทำให้เข้าใจถึงขีดความสามารถในการรับมือของชุมชนในปัจจุบันและสามารถนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้ ไปพัฒนาขีดความสามารถเพื่อนำไปสู่การปรับตัวเพื่อรับมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมืองหาดใหญ่

จากการคาดการณ์สภาพอากาศและปริมาณน้ำฝนที่เปลี่ยนไปของเมืองหาดใหญ่นั้น พบว่าความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่จะเกิดขึ้นของเมืองได้ให้ความสำคัญต่อผลกระทบใน 4 ประเด็น 1) การเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยและวันที่มีอุณหภูมิสูงมีระยะเวลานานขึ้น 2) การเปลี่ยนแปลงของปริมาณน้ำฝน 3) ความไม่แน่นอนของการเกิดมรสุมและลมพายุ 4) การเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล ซึ่งผลกระทบต่อปัจจัยข้างต้นจะส่งผลทำให้น้ำท่วมหาดใหญ่รุนแรงขึ้น และหากประกอบกับการขยายเขตเมืองในอนาคตจะทำให้ระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของเมืองได้รับความเสียหายมากขึ้นด้วย

กลุ่มเปราะบางได้แก่ ชุมชนแออัด/ชุมชนบุกรุก (ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย) ชุมชนที่ตั้งอยู่โดยรอบคลองอู่ตะเภาโดยเฉพาะชุมชนฝั่งซ้ายของคลองที่ไม่สามารถหาแหล่งพักพิงสำรองแหล่งอื่น และ กลุ่มผู้สูงอายุ เด็กเล็ก ที่ไม่สะดวกในการเดินทางไปสู่ศูนย์อพยพขณะเกิดอุทกภัย ซึ่งในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคมของทุกปีอาจเกิดน้ำท่วมเนื่องจากมีปริมาณฝนมากประกอบกับน้ำไม่สามารถไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลาได้ทัน

อนึ่งเมืองหาดใหญ่ ต้องเผชิญกับผลกระทบจากความไม่แน่นอนของปริมาณน้ำฝน เช่น อุทกภัยที่เกิดขึ้นและเกิดในช่วงที่ไม่เคยเกิดมาก่อน อีกทั้งยังมีปัจจัยที่ทำให้เมืองมีความเปราะบางมากขึ้น ได้แก่ การใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่คำนึงถึงตำแหน่งที่ตั้งของเมืองที่อยู่บนพื้นที่ราบลุ่ม และมุ่งพัฒนาสิ่งก่อสร้างขึ้นโดยไม่คำนึงถึงระบบการระบายน้ำ รวมถึงไม่ได้มีการวางแผนและวางผังในการพัฒนาเมืองในอนาคตให้สอดคล้องกับความไม่แน่นอนของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งเมืองหาดใหญ่ยังเป็นเมืองเศรษฐกิจซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น

ขอร่วมแสดงความยินดีกับเทศบาลนครเชียงรายกับการก้าวสู่เมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ด้วยการคว้ารางวัลระดับโลกในฐานะแบบอย่างที่ดีด้านการพัฒนา/อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

เมื่อเร็วๆ นี้ นายสมพงษ์ กุลวงศ์ นายกเทศมนตรีนครเชียงราย ร่วมด้วย นางสุรณี อ่องพะ ปลัดเทศบาลนครเชียงราย และคณะ เข้าร่วมประชุมพร้อมรับใบประกาศเกียรติคุณจากองค์การที่อยู่อาศัยแห่งสหประชาชาติ (UN-HABITAT) ในฐานะองค์กรที่เป็นตัวอย่างที่ดี (Good Practice) ในการพัฒนาและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพเนื่องในวันที่อยู่อาศัยโลก (World Habitat Day) ณ รัฐอากัวสกาเลียนเตส ประเทศเม็กซิโก ซึ่งนับเป็นอีกก้าวสำคัญของเทศบาลนครเชียงรายที่ได้รับการประกาศเกียรติคุณจากองค์กรระดับนานาชาติที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการบริหารจัดการและการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของคณะทำงานเทศบาลนครเชียงรายทั้งยังเป็นอีกหนึ่งรางวัลแห่งความภาคภูมิใจของคนไทยและชาวเชียงรายที่ได้รับรางวัลในระดับเวทีโลกในครั้งนี้...

รางวัลดังกล่าวเป็นการนำผลงานจากโครงการความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งดำเนินงานภายใต้ความร่วมมือกับสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ภายใต้ชื่อโครงการ Urban Biodiversity in Chiang Rai Municipality towards Sustainable City and Climate Resilience : UBD-SCCCR เสนอให้คณะกรรมการ UN - HABITAT พิจารณา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเมืองเชียงรายสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนโดยพัฒนาควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของเมืองเชียงราย โดยเฉพาะพื้นที่สีเขียวในเขตเทศบาล เช่น พื้นที่ป่าดอยสะเก็น / ดอยพระบาทพื้นที่ชุ่มน้ำสาธารณะหนองปิ้ง เป็นต้น

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทยร่วมสัมมนาวิชาการ ณ กรุงโตเกียว เพื่อแลกเปลี่ยนบทเรียน “การฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัยพิบัติสู่การสร้างสังคมที่มีศักยภาพในการรับมือ”

(Symposium 2011: “From Post-Disaster Reconstruction To the Creation of Resilient Societies”)

เมื่อเร็วๆ นี้ ดร.พจนานันท์ ถิ่นพั่งงา ผู้จัดการโครงการเครือข่ายเมืองในเอเชียเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (ACCCRN) ในฐานะตัวแทนจากสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย เข้าร่วมสัมมนาวิชาการ “From Post-Disaster Reconstruction To the Creation of Resilient Societies” ณ มหาวิทยาลัยเคโอ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนความรู้และนำบทเรียนจากภัยพิบัติที่เกิดขึ้นของแต่ละประเทศมาอภิปรายร่วมกันเพื่อหาแนวทางสร้างความสามารถในการรับมือให้เกิดขึ้นกับสังคมเพื่อบรรเทาผลกระทบจากเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคตเพราะบทเรียนจากเหตุการณ์ภัยพิบัติหลายกรณีพบว่าสังคมสามารถหลีกเลี่ยงการสูญเสียที่ไม่จำเป็นได้ หากแนวคิดเรื่องการเตรียมพร้อมสำหรับช่วงวิกฤติการป้องกันล่วงหน้า และกระบวนการช่วยเหลือฟื้นฟูได้รับความเอาใจใส่อย่างจริงจังจากทุกภาคส่วน จะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการภัยพิบัติในพื้นที่ต่างๆ อย่างเหมาะสม และช่วยให้ผู้ประสบภัยกลับไปใช้ชีวิตได้อย่างปกติในระยะเวลาอันรวดเร็ว

สำหรับประเทศไทยร่วมยกตัวอย่างบทเรียนจากมหาอุทกภัยในพื้นที่ภาคกลางและเมืองหาดใหญ่ ซึ่งงานสัมมนานี้มีนักวิชาการจากหลายประเทศมาร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์นับว่าเป็นการสร้างเครือข่ายทางวิชาการระดับนานาชาติที่เป็นประโยชน์ในวงกว้าง

ACCCRN หาดใหญ่มุ่งเน้นกำลังหน่วยงานภาครัฐ - เอกชน และสถาบันอุดมศึกษา จัดเวทีสร้างความตระหนักก่อนน้ำท่วม

เมื่อเร็วๆ นี้ โครงการ ACCCRN หาดใหญ่ นำโดย คุณสมพร สิริโพรานานนท์ ประธานคณะทำงานโครงการฯ เมืองหาดใหญ่ เข้าร่วมเวทีบรรยายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างความตระหนัก ให้ความรู้ ความเข้าใจ กับท้องถิ่นเพื่อพร้อมรับมืออุทกภัยด้วยตนเอง ภายใต้หัวข้อ “การเตรียมความพร้อมรับมืออุทกภัยเมืองหาดใหญ่” ณ สมาคมสร้างคุณค่าในประเทศไทย สาขาหาดใหญ่ โดยมีสมาชิกสมาคมและผู้นำท้องถิ่นเข้าร่วมอย่างคับคั่ง งานประชุมครั้งนี้นอกจากจะเป็นการร่วมสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนทั่วไป และเป็นการประชาสัมพันธ์โครงการ ACCCRN แล้วยังเกิดการขยายเครือข่ายการดำเนินงานในพื้นที่อีกด้วย

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทยจัดการประชุมระดมความร่วมมือด้านนโยบาย-การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในบริบทของประเทศไทย ครั้งที่ 1

บรรยากาศการประชุม ณ ห้องบรรพต สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย

ดร.จาเนียร วรรัตน์ชัยพันธ์
ผู้อำนวยการอาวุโส จากสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย
ประธาน/ผู้ดำเนินรายการ

คุณศุภกร ชินวรรณโณ
จากศูนย์จัดการความรู้ด้านการเปลี่ยนแปลง
ภูมิอากาศ

ดร.พามาต ถิ่นพึงงา
ผู้จัดการโครงการ ACCCRN และ M-BRACE

1.) ดร.วิจิตรบุษบา มารมย์ (ชาย)
2.) รศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ (ขวา)
จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1.) ดร.ธงชัย โรจนกนันท์ (ชาย) จากกรมโยธาธิการและผังเมือง
2.) ดร.ริชาร์ด เฟรนด์ (ที่ 2 จากซ้าย) จาก ISET 3.) คุณนิรวาน พิพิธสมบัติ (ที่ 2 จากขวา)
จากสำนักนโยบายและแผนฯ 4.) รศ.ดร.สุรัชย์ หวันแก้ว (ขวา) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากวิกฤติอุทกภัยครั้งใหญ่ปี 2554 ที่มีความรุนแรงและส่งผลกระทบกว้างขวางในหลายมิติ ทั้งด้านชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนผู้ประสบภัย ด้านเศรษฐกิจของประเทศที่เสียหายมหาศาล รวมถึงทรัพย์สินของประชาชนและความสูญเสียของภาคอุตสาหกรรม แสดงให้เห็นว่าเรายังขาดการเตรียมพร้อมและความรู้ในการรับมือ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้คนไทยถามหาการจัดการปัญหาแบบยั่งยืน การบริหารจัดการที่มีระบบ มีประสิทธิภาพ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซากที่ทำให้ประเทศต้องเผชิญเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่เช่นนี้อีก ดังนั้นการถอดบทเรียนเพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการบริหารจัดการอย่างจริงจัง อย่างเป็นรูปธรรมเป็นสิ่งต้องให้ความสำคัญและควรคำนึงถึงบริบทที่หลากหลายประกอบด้วย เนื่องจากมีความเชื่อมโยงกับมิติการพัฒนาและประเด็นปัญหาอื่นของประเทศ เช่น ความยากจน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้การบริหารจัดการเป็นประเด็นท้าทายที่จะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในอนาคต

ซึ่งเมื่อไม่นานมานี้สถาบันสิ่งแวดล้อมไทยภายใต้การดำเนินโครงการเครือข่ายเมืองในเอเชียเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (ACCCRN) และโครงการเสริมสร้างการรับมือของเมืองกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (M-BRACE) จึงจัดการประชุมระดมความร่วมมือด้านนโยบาย-การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในบริบทของประเทศไทย ครั้งที่ 1 ซึ่งเน้นในประเด็นการร่วมอภิปรายถอดบทเรียนจากมหาอุทกภัย 54 พื้นที่ภาคกลางเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบทิศทางการทำงานในอนาคตของโครงการ ACCCRN และ M-BRACE ในการวางแผนร่วมแก้ปัญหาเพื่อผลักดันข้อเสนอแนะด้านการรับมือของเมืองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสู่นโยบายภาครัฐ รวมทั้งสร้างภาคีในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกันและเสริมความเข้าใจในภารกิจและอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งได้รับเกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะในหลากหลายมุมมอง ประเด็นหลักคือ

การถอดบทเรียนของพื้นที่ในโครงการทั้ง 4 พื้นที่ ทั้งจากโครงการ ACCCRN (เชียงใหม่/หาดใหญ่) และ M-BRACE (อุดรธานี / ภูเก็ต) เพื่อให้ได้บทเรียนและแนวทางสำหรับพื้นที่อื่นๆ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญการผลักดันไปสู่นโยบายในระดับชาติต่อไปและควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ให้มากขึ้นทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติหรือกับประเทศอื่นที่ดำเนินงานด้านการผลักดันการปรับตัวและรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไปสู่ระดับนโยบาย เพราะปัจจุบันเรายังมีพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้เหล่านี้ไม่มากพอ

การประชุมครั้งนี้เน้นเป็นการขยายพันธมิตรความร่วมมือทางวิชาการเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการร่วมผลักดันข้อเสนอแนะเข้าสู่ระดับนโยบายและเพิ่มภาคีเครือข่ายการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพิ่มมากขึ้น

สารพัดจิตมาเล่าจาก ACCCRN

ภาพประกอบจาก: <http://cdn.theatlantic.com>

อุทกภัย 54

บทเรียนครั้งสำคัญของสังคมไทย

“มหาอุทกภัย” ครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยในครั้งนี้ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนและความเสียหายต่อพี่น้องประชาชน หน่วยงานภาครัฐ-เอกชน และภาคส่วนอื่นๆ มากมาย จากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่า เราคงไม่สามารถห้ามไม่ให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นได้ แต่สิ่งที่เราทำได้ก็คือ การเตรียมพร้อมรับมือเพื่อป้องกันตัวเองจากภัยที่เกิดขึ้นได้ คำถามก็คือ แล้วเราจะเตรียมพร้อมรับมือกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างไร? คำตอบง่ายๆ คิดแบบเร็วๆ ในตอนนี้ก็คือ นำประสบการณ์และข้อมูลจากเหตุการณ์อดีต มาเป็นบทเรียนให้แก่ปัจจุบัน รวมถึงคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคตเพื่อแปลงเป็นแผนรับมือกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นนั่นเอง

เหตุการณ์น้ำท่วมปี 54 ถือเป็นบทเรียนของความเปราะบาง ความยืดหยุ่น และความสามารถปรับตัวที่เห็นได้ชัดเจน กล่าวคือ ชุมชนในที่ราบลุ่มริมน้ำปัจจุบัน เมื่อเปรียบเทียบกับชุมชนไทยในที่ราบลุ่มริมน้ำแบบดั้งเดิมในอดีตนั้น จะเห็นได้ว่าชุมชนปัจจุบัน มีความเปราะบางต่อน้ำท่วมสูงมาก อันเนื่องจากเหตุผลหลายประการ ในอดีตน้ำท่วมคือความเป็นจริงทางชีวภาพและกายภาพ เป็นปรากฏการณ์ตามปกติของธรรมชาติตามเวลาและพื้นที่นั้น เป็นองค์ความรู้ความเข้าใจทางสังคม ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ การปรับตัว รวมถึงการมีวิถีชีวิตให้เข้ากับปรากฏการณ์น้ำท่วมตามธรรมชาติแต่ปัจจุบันภัยน้ำท่วมไม่ได้เป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติปกติเหมือนในอดีตอีกต่อไป การทำลายพื้นที่ต้นน้ำ การสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำ การบริหารจัดการน้ำ และกิจกรรมที่เกิดขึ้นเหนือและปลายน้ำของชุมชน/เมืองนั้นๆ วิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อ “ความทันสมัย” หรือ “การพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมรวมทั้งการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่คำนึงถึงความยั่งยืน ทั้งนี้ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศยังส่งผลทำให้ความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้าแบบดั้งเดิมของชุมชน/เมืองเพื่อเตรียมรับมือกับอุทกภัยเกิดความไม่แน่นอนทำให้ไม่สามารถเตรียมพร้อมรับมือได้

และบทเรียนที่ต้องยอมรับอีกอย่างคือ การบกพร่องของการสื่อสารและเผยแพร่ข้อมูลซึ่งทำให้เกิดความไม่รู้ในสังคมประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้ถึงความเสี่ยง ไม่เกิดความตระหนัก และไม่เกิดการปรับตัว หลายคนต้องสูญเสียเงินในการป้องกันบ้านจากน้ำท่วมโดยเปล่าประโยชน์ เพราะน้ำมาสูงกว่าที่คาดการณ์ และหลายคนต้องสูญเสียเงินโดยไม่จำเป็น เพราะน้ำไม่ท่วมถึง ดังนั้น การให้ข้อมูลที่ถูกต้อง การให้ความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความพร้อมในการรับมือให้ชุมชน/เมืองเป็นสิ่งจำเป็นซึ่งทุกภาคส่วนควรให้ความสำคัญ ชุมชนที่เข้มแข็งและมีส่วนร่วมเป็นอีกพลังสำคัญที่ช่วยให้วิกฤติคลี่คลายได้ ถึงเวลาแล้วที่สังคมไทยต้องยอมรับ การเกิดภัยพิบัติที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ รวมถึงการรู้จักปรับตัว และรับมือเพื่อที่จะสามารถกลับไปดำเนินชีวิตอย่างปกติได้ภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว

ไอพีซีเตือนให้โลกเตรียมรับสภาพอากาศวิปริต

นักวิทยาศาสตร์ด้านภูมิอากาศจากทั่วโลกของไอพีซีได้เตือนให้เตรียมรับสภาพอากาศวิปริตที่กำลังเป็นภัยคุกคาม ซึ่งตอนนี้เราให้เห็นแล้วว่าเกิดทั้งอุบัติเหตุภัยในเมืองไทย ภัยแล้งในเท็กซัส ไปจนถึงคลื่นความร้อนที่สร้างความเสียหายให้แก่รัสเซีย และในอนาคตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะเจอน้ำท่วมหนักมากกว่าเดิม 4 เท่า

คณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศหรือไอพีซีซี (Intergovernmental Panel on Climate Change: IPCC) ได้เตือนให้โลกเตรียมรับมือกับสภาพอากาศวิปริตที่อันตรายและไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนมาก่อน ซึ่งเป็นผลเนื่องจากภาวะโลกร้อน โดยเอพีระบุนักวิจัยชาวญี่ปุ่นซึ่งเป็นนักวิทยาศาสตร์ทางด้านภูมิอากาศโลกนั้นกล่าวว่า หากไม่มีการเตรียมพร้อมรับมือแล้ว สภาพอากาศที่รุนแรงสุดขั้วนั้น อาจจะทำลายบางท้องถิ่นและทำให้บางพื้นที่ไม่สามารถอาศัยอยู่ได้

ทั้งนี้ไอพีซีซีได้หยิบยกรายงานพิเศษว่าด้วยเรื่องภาวะโลกร้อนและสภาพอากาศวิปริตหลังร่วมประชุมที่เมืองกัมปาลา ประเทศอูกันดา ซึ่งพุ่งเป้าไปที่อันตรายของเหตุการณ์สภาพอากาศสุดขั้ว เช่น เรื่องคลื่นความร้อน น้ำท่วม ภัยแล้งและพายุ โดยภัยพิบัติเหล่านี้เป็นอันตรายยิ่งกว่าอุณหภูมิโลกเฉลี่ยที่ค่อยๆ เพิ่มขึ้นเสียอีก ซึ่งรายงานได้คาดการณ์ว่า คลื่นความร้อนซึ่งเกิดขึ้น 1 ครั้งในชั่วอายุคนจะร้อนขึ้นและเกิดขึ้นทุกๆ 5 ปีเมื่อถึงกลางศตวรรษนี้ และเมื่อสิ้นสุดศตวรรษนี้จะเกิดขึ้นเป็นปีละครั้ง และในบางพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ส่วนใหญ่ของละตินอเมริกา แอฟริกาและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะเป็นพื้นที่ร้อนสูงเหมือนเตาอบทุกปี ส่วนพายุฝนหนักๆ ที่ปกติจะเกิดขึ้นทุก 20 ปีนั้นในรายงานก็ระบุว่า จะเกิดขึ้นอีก โดยในสหรัฐอเมริกาและแคนาดานั้นจะเกิดบ่อยขึ้น 3 เท่าก่อนเปลี่ยนศตวรรษหากว่าการใช้พลังงานฟอสซิลยังคงในอัตราปัจจุบันนี้อยู่ ส่วนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในรายงานทำนายว่าจะเกิดมหาอุทกภัยบ่อยขึ้นกว่าที่เกิดในปัจจุบัน 4 เท่า...

ในรายงานระบุอีกว่าคลื่นความร้อนนั้นกำลังเลวร้ายขึ้น ทั้งร้อนขึ้นและกินเวลายาวนานขึ้น และมีโอกาส 2 ใน 3 ที่ฝนตกหนักจะเพิ่มขึ้นทั้งบริเวณเส้นศูนย์สูตรและซีกโลกเหนือ รวมถึงฝนจากพายุหมุนเขตร้อน และความรุนแรงของสภาพอากาศนั้นจะเลวร้ายมากถึงขั้นที่บางพื้นที่ต้องจัดให้เป็นพื้นที่ห้ามอาศัย ซึ่งมีแนวโน้มเป็นพื้นที่ในประเทศยากจน หรืออาจเป็นบางพื้นที่ของประเทศพัฒนาแล้วอย่าง แคนาดา รัสเซีย และกรีซแลนด์ อาจต้องย้ายเมืองเพราะผลกระทบจากสภาพอากาศอันเลวร้ายและระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากความร้อนเนื่องน้ำมีมนุษย์ รวมถึงเนเธอร์แลนด์ต้องเรียนรู้ในการรับมือกับปัญหาสภาพอากาศใหม่ อย่างคลื่นความร้อนด้วย

Did You Know?

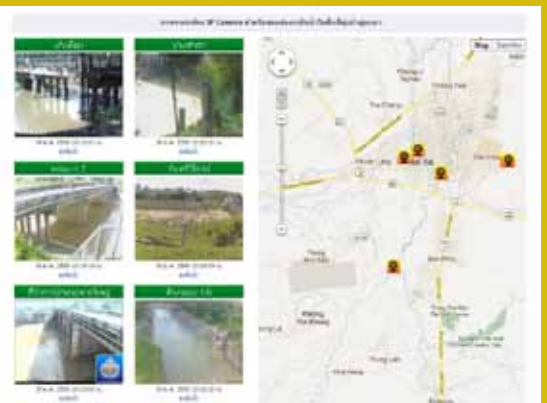
Climate Change Scenario

หรือ ภาพจำลองภูมิอากาศในอนาคตของโลก

หมายถึง ภาพจำลองภูมิอากาศตามการเปลี่ยนแปลงของข้อมูล จากแบบจำลองก๊าซเรือนกระจกในอนาคต (Emission Scenarios) ซึ่งสภาพภูมิอากาศของโลกจะแตกต่างกันตามรูปแบบของการพัฒนา และปริมาณก๊าซเรือนกระจกในบรรยากาศโลก

www.hatyaicityclimate.org

เว็บไซต์เฝ้าระวังอุทกภัยเมืองหาดใหญ่เพื่อพร้อมรับมือด้วยตนเอง

ฉบับนี้ทางทีมงานขอแนะนำ www.hatyaicityclimate.org เว็บไซต์เกาะติดสถานการณ์และเฝ้าระวังอุทกภัยของชาวหาดใหญ่ เพื่อเตรียมพร้อมรับมืออุทกภัยด้วยตนเอง โดยผู้เข้าชมสามารถติดตามข้อมูลปริมาณน้ำฝนที่เวลาจริง ระดับน้ำในคลอง ระดับตลิ่ง จุดที่ต้องเฝ้าระวังระดับน้ำ และภาพแสดงความสัมพันธ์ของระดับน้ำ-ระยะการเคลื่อนตัวของน้ำในคลองอุทกภัยซึ่งบอกถึงระดับน้ำที่ต้องเฝ้าระวังผ่านกล้อง CCTV นอกจากนี้ยังมี Facebook และกระดานสนทนาของเว็บไซต์สร้างขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล เกาะติดสถานการณ์ระหว่างเกิดภัย และเชื่อมโยงแต่ละเครือข่าย เพื่อเฝ้าระวังและพร้อมรับมือร่วมกัน

เว็บไซต์นี้เกิดจากความร่วมมือของ 12 องค์กรทั้งภาครัฐ เอกชนและภาคประชาชน ภายใต้การดำเนินงานของคณะทำงาน ACCCRN หาดใหญ่ ซึ่งนับเป็นอีกก้าวแห่งความสำเร็จของโครงการเครือข่ายบริหารจัดการอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองอุทกภัย (โครงการนำร่องภายใต้ ACCCRN) ในการสร้างเมืองเครือข่ายที่เข้มแข็งมีความพร้อมในการรับมือมากขึ้น

ภาพจาก: <http://www.hatyaicityclimate.org>

Recycled Paper

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย
THAILAND ENVIRONMENT INSTITUTE

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย

16/151 เมืองทอราณี ถ.บอนดัสตริก

ต.บางพูด อ.เมือง จ.นนทบุรี 11120

โทร. (66 2) 503 3333 ต่อ 304 แฟกซ์ (66 2) 504 4826-8

<http://www.tei.or.th>

<http://www.thaicity-climate.org>